

الله الرحمن الرحيم

نقش هجرت در ادبیات معاصر

تحقیق و پژوهش: فرامرز نور محمدزاده توده مدرس دانشگاه

سر شناسه: نور محمد زاده توده، فرامرز ۱۳۵۲
عنوان و نام پدید آور: نقش هجرت در ادبیات معاصر / تحقیق و پژوهش فرامرز نور محمدزاده توده
مشخصات ظاهری: ۲۰۷
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۳۳-۲۵-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: مهاجرت در ادبیات
موضوع: ادبیات مهاجرت (نویسندگان ایرانی)
رده بندی کنگره: PIR: ۴۰۰۹ م ۸ ن ۱۳۹۲۹
رده بندی دیویی: ۸۰۸/۸۲۵۱
شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۴۳۸۴۳

تلفن: ۰۹۳۵۱۰۹۹۳۴۶-۰۹۱۵۱۸۹۳۱۴۴

انتشارات شیلان

عنوان کتاب: نقش هجرت در ادبیات معاصر
تحقیق و پژوهش: فرامرز نور محمد زاده توده
طرح جلد: علی شیردل
صفحه آرا: ایرج کریمی
ویراستاران: ناهید پرنده، لیلا برازنده مایوان، جمیله کریمیان، کبرا زهرانی
ناشر: شیلان
تیراژ: ۳۰۰۰
نوبت چاپ: مهر ۱۳۹۲
بهاء: ۸۵۰۰ تومان

سپاسگزاری:

بر خود لازم می‌دانم تا از استادان فرهیخته و فاضلی که در طی انجام این اثر در کمال صداقت و اخلاص دلیل و چراغ را هم بوده‌اند سپاسگزاری نمایم. دکتر جلیل مسعودی فرد که گستره فکر و اندیشه‌ام را مدیون ژرف‌نگری و اندیشه‌های بلند و روح عارفانه ایشان هستم. عزیزی که به قول سهراب سپهری با تمام افق‌های باز نسبت داشت و کلاس‌های درسش نمونه کامل کرسی‌های آزاد اندیشی و آزادی بیان بود و به آن اعتقاد راسخ داشت. و جناب آقای دکتر محمد ریحانی و دکتر محمد علی شریفیان.

اندیشمندان خرد ورزی که پرچم بلند دانایی و ادب این مرز و بوم اهورایی را با صلابت بر دوش کشیدند و در کلاس‌های درس و زندگی به من آموختند تا به امید نان بر سرای دوان سر خم نکنم. و در نهایت ریزبینی و صرف وقت گرانبهای خویش خوشه‌های اشراق و بشارت را در اندیشه‌ام به بذر نشانند.

جناب آقای دکتر مهربان که مهربان بود و مهربانی را به سمت ما کوچاند و در کلاس‌های درسش خوشه چین معرفش بودم و در جوار او مصاحبت با آفتاب را تجربه نمودم.

بدون شک جامعه علمی و دانشگاهی ما به وجود چنین استادانی افتخار می‌کند و حضور آنان را در محیط دانشگاهی مایه مباهات خویش می‌داند. در پایان باید اعتراف کنم بضاعت اندک نگارنده در نگارش این اثر با تمام تلاشی که به عمل آمد فقط نقطه آغازیست و چشم به راه رهروی دیگر تا چراغ افروخته را روشن‌تر به سر منزل مقصود برساند.

تابستان ۹۳

فرامرز نور محمدزاده توده

www.ketab.ir

تقدیم به:

نویسندگان و شاعرانی که با قلم و اندیشه خویش در فروزان نگهداشتن مشعل آزادی جان خویش را در راه مبارزه با استبداد دیرپا و رژیم‌های خودکامه از دست دادند. نظیر میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل، میرزاده‌ی عشقی، فرخی یزدی، محمد مسعود ...

و به تمام شاعران و نویسندگان و روزنامه نگارانی که به آزادی بیان و اندیشه وفادار ماندند و در این راه مجبور به هجرت شدند.

و به دخترانم کیانا و کژال

که امیدوارم به آزادی بیان و اندیشه وفادار بمانند هر چند که در راه عقایدشان مجبور به هجرت شوند یا جان خویش را در این راه از دست بدهند.

و به امید آنکه هیچ نویسنده یا شاعری بخاطر عقایدش زندانی یا مجبور به هجرت نشود.

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
پیش گفتار:	۹.....
بخش اول: کلیات.....	۱۱.....
مقدمه.....	۱۳.....
معنا و مفهوم هجرت.....	۱۵.....
اهمیت هجرت در قرآن.....	۱۶.....
هجرت های تاثیر گذار تاریخی.....	۱۸.....
انواع مهاجرت.....	۲۱.....
هجرت های معاصر ایران.....	۲۷.....
نخستین گروههای مهاجر در دوره معاصر.....	۳۱.....
هجرت و تاثیر آن بر ترجمه.....	۳۴.....
بخش دوم: هجرت شاعران شاخص معاصر.....	۳۷.....
ابوالقاسم عارف.....	۳۹.....
شمس کسمایی.....	۴۰.....
تقی رفعت.....	۴۱.....
بوالقاسم لاهوتی.....	۴۲.....
محمد فرخی.....	۴۸.....
میرزاده ی عشقی.....	۵۰.....
مجت الدین میر فخرایی.....	۵۱.....
محمد علی جواهری.....	۵۳.....
شاملو.....	۵۵.....
سهراب سپهری.....	۷۳.....
فروغ فرخزاد.....	۸۹.....

بخش سوم: نتایج هجرت بر آثار و زندگی شاعران معاصر	۹۹
بخش چهارم : نویسندگان شاخص مهاجر در دوره معاصر	۱۱۵
سید حسن تقی زاده.....	۱۱۷
علی اکبر دهخدا	۱۱۹
محمد علی جمال زاده	۱۲۴
حسن مقدم	۱۲۸
صادق هدایت.....	۱۳۰
بزرگ علوی	۱۴۲
غلامحسین ساعدی	۱۴۷
صادق چوبک	۱۵۱
جلال آل احمد	۱۵۴
دکتر علی شریعتی	۱۶۴
بخش پنجم:	۱۷۵
عوامل موثر بر هجرت نویسندگان و شاعران در دوره پهلوی	۱۷۷
تجزیه و تحلیل کلی آثار هجرت	۱۸۱
دلایل هجرت نویسندگان و شاعران به خارج از کشور	۱۸۵
بخش ششم : نتیجه گیری	۱۸۷
آثار مثبت هجرت بر نویسندگان و شاعران خارج از کشور	۱۸۹
آثار منفی هجرت بر نویسندگان و شاعران خارج از کشور	۱۹۶
پیشنهادهات	۱۹۸
سخن آخر	۱۹۹
فهرست منابع و مآخذ	۲۰۲

پیش‌گفتار

بررسی تاریخ توسعه کشورهای پیشرفته نشان می‌دهد سرمایه‌های انسانی نقش محوری در توسعه پایدار هر کشوری ایفا می‌کند، اما این سرمایه‌های انسانی در روند تکاملی خویش با موانعی روبرو می‌شوند که مانع خلاقیت آنان می‌شود. در چنین جامعه‌ای بنابر دلایل سیاسی، اجتماعی، مذهبی مجالی برای رشد و تکامل باقی نمی‌ماند و امکانات موجود در آن فرصت بروز و ظهور استعدادهای آدمی را ندارد در چنین شرایطی با تغییر اوضاع و شرایط و مهاجرت کردن فرصت دسترسی به امکانات بیشتر نظیر خوب فکر کردن و اندیشیدن برای تعالی روح و اندیشه آدمی بوجود خواهد آمد. هر چند هجرت به عنوان عامل سازنده تمدن‌ها و فرهنگ‌ها و جامعه و شخصیت و هویت بخشیدن به روح و روان آدمی است و بزرگترین عامل در هم کوبنده سنت‌های خرافی و ارتجاعی است و بازکننده روح‌های بسته است و عامل تغییر وضع آدمی و ارتقای سطح معرفت بشری و سهم بزرگی در تحول و تکامل و خورد و خوی آدمیان دارد، اما همیشه هجرت دستاوردهای مثبت نداشته است و در پاره‌ای از موارد مهاجران اعم از نویسندگان، شاعران و روشنفکران نتوانسته‌اند فشارهای روحی و روانی ناشی از این مسئله را تحمل کرده و باعث یاس و آوارگی آنان شده، و همان اندک خلاقیت هنری را نیز از دست داده‌اند. ملل در حال توسعه از جمله کشور ما ایران نیز برای رسیدن به قله‌های پیشرفت و تکنولوژی باید با ایجاد فرصت‌های مطلوب در سطح جامعه برای نخبگان از مهاجرت آنها به خارج از کشور جلوگیری کرده، چرا که مهاجرت نیروی تحصیل کرده خلاء بزرگی در جامعه ایجاد کرده و زیاتهای مادی و معنوی فراوانی را بر کشور تحمیل خواهد کرد.

کلید واژه‌ها: هجرت، نویسندگان، شاعران، سرمایه انسانی، روشنفکران.